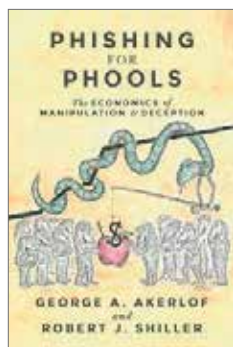

Boeken

Twee Nobelprijswinnaars die samen een boek schrijven, dat moet wel een goed boek zijn. Akerlof en Shiller hebben elkaar gevonden in een buitengewoon interessant thema, en dat is dat vrije markten een aantrekkingskracht hebben op mensen die bewust andere mensen beduvelen (de *phishers* in de titel), maar ook dat er altijd weer mensen zijn die misleid (willen) worden (de *phools*). Hun reactie is niet om dan maar de markten opzij te zetten en een ander systeem te kiezen, maar om je er vooral bewust van te zijn dat het gebeurt en dat er vangnetten moeten worden gemaakt om de ernstigste bijwerkingen teniet te doen. Het klinkt een beetje als Larry Summers, die het onlangs tijdens het ESB-eeuwfeest had over “de pijn beter verdelen”.

Het aardige en innovatieve aan dit boek is dat het aspecten van financiële markten samenbrengt met aspecten van gedragseconomie. Die laatste prominente loot aan de boom van de economische wetenschap ontfermt zich over de vele cognitieve tekortkomingen van mensen. En, als je bekend bent met die tekortkomingen, dan is daar misbruik van te maken. Zo zijn er recent een aantal studies verschenen over de eerste besmettelijke financiële luchtbel, die van de South Sea in 1720, waarbij het op basis van logboeken van handelaren volkomen duidelijk werd dat een aantal onder hen precies wisten wat ze deden. Ze verkochten de effecten nog vlak voor de aanstaande uitbarsting van de luchtbel, bewust aan hen die te weinig verstand van de materie hadden. Wij kennen in Nederland ook de gevallen van onkundigen die toch de wens hadden om met derivaten te speculeren, en dat terwijl banken gespecialiseerd personeel in dienst hadden. Moeten we dan mensen gaan verbieden om bepaalde producten te kopen? Of moeten we mensen een handje helpen door als standaardoptie de meest risicovolle hypotheek aan te bieden? En als zij een andere risicovollere hypotheek willen, dat zij dit zelf beargumenteerd moeten aangeven?

Akerlof en Shiller neigen naar de laatste optie. Dus, laat de markten intact, maar bedenk manieren om verschillende duidelijke vormen van mogelijke misleiding tegen te gaan. Dat het niet helemaal uit te bannen is, is simpelweg te verklaren uit het feit dat we als mensen tekortkomingen hebben. Rekenen met rentes vindt bijna iedereen moeilijk. Aan de andere kant, dat sparen nu nul procent rente oplevert,

Auteurs **George A. Akerlof**

en **Robert J. Shiller**

Titel **Phishing for Phools, the economics of manipulation and deception**

Uitgever **Princeton University Press, 2015**

PHILIP HANS FRANSES

Hoogleraar en decaan aan de Erasmus

Universiteit Rotterdam

maar dat rood staan op je creditcard wel gewoon zestien procent rente kost, dat zou iedereen toch aan het denken moeten zetten. In het boek rijgen de auteurs een serie van cases aan elkaar, waar op allerlei terreinen misleiders en hun slachtoffers worden beschreven. Gelukkig hebben de beschrijvingen geen vingerwijzende en vermanende ondertoon, en worden alle gevallen nuchter beschreven.

De schrijfstijl maakt dat het boek werkelijk in korte tijd kan worden uitgelezen. Dat komt ook omdat op twee derde van het boek het notenapparaat en de literatuurlijst beginnen. De auteurs beheersen de materie tot in de vingertoppen, en soms komt dat iets te triomfantelijk over. Het boek volgt het stramien dat met auteurs als Malcolm Gladwell en Steven Levitt is ingezet, en

dat het prettig leesbaar maakt. Voorbeelden komen door het boek heen steeds weer terug, en aldus worden de argumenten opgebouwd. Voor ingewijden in het vakgebied, die na korte tijd de clou al wel door hebben, wordt wel vaak hetzelfde gezegd, maar voor een nieuweling die de nuance zoekt, biedt het boek rijke inzichten. Die nuancerings is wel belangrijk in een tijd waarin ‘de economie’ van alles wordt verweten, en waar economische wetenschappers weggijkgedrag wordt nagegeven, en dus is dit boek zeer aan te bevelen voor de beginnende medewerker van een ministerie of politieke partij.

Voor economische wetenschappers introduceert dit leesbare boek wel een uitdaging. Vrijemarktwerking mag dan het beste zijn van alle mogelijke economische systemen, het heeft ontegenzeggelijk nadelige neveneffecten. Economen ontkomen er niet aan om hier studie naar te verrichten en maatregelen te bedenken die de mogelijkheid van ‘phishing’ reduceren, maar ook de kennisachterstand van mogelijke ‘phools’ doen verminderen. Nudging-opties kunnen hier nuttig zijn, en wellicht ook andere creatieve maatregelen. Met de auteurs moeten we overigens niet vergeten dat er altijd wel *phishers* en *phools* zullen blijven bestaan, dus het helemaal dichttimmeren zoals sommigen zouden willen, dat gaat simpelweg niet. Echter, de pijn verzachten en de pijn eerlijker verdelen, dat kan wel. Markten en ethiek, een razend interessant en actueel onderwerp, en daarom ook een boek dat op het juiste moment is verschenen. Het is een aanrader.